

Rektoři olomoucké univerzity v letech 1573–1860

51. FRIDL (Friedel, Friedl) Sebastianus (Šebestián), S.J., Phil. Dr., Theol. Dr. (* 8. 1. 1688 Chornice u Jevíčka – † 30. 9. 1748 Olomouc), rektor od 30. 10. 1746 do 30. 9. 1748

(II) Za olomouckého rektorátu P. Šebestiána Fridla zažilo město Olomouc návštěvu z nejvýznamnějších – české a uherské královny Marie Terezie a jejího chotě, římsko-německého císaře Františka I. Lotrinského. Panovnice naplánovala „Lustraiiss“ (zábavnou cestu) na Moravu na časné léto roku 1748, třebaže se opět nalézala v pozeňhaném stavu a v říjnu onoho roku očekávala narození svého desátého dítěte. Konvoj, sestávající jen ze čtyř kočárů bez obvyklých forajtrů (předjezdů) a jindy početného služebnictva, vyrazil z Vídně 11. června 1748 a přes Brno a Kroměříž (kde se uskutečnila přehlídka prvního ze tří ruských pomocných pluků, dislokovaných touto dobou na Moravě) dospěl 17. června 1748 krátce před osmou hodinou večerní k Olomouci. Už na Novosadech vítalo vznešené hosty banderium měšťanů a pluk kyrysníků. U mýta před Kateřinskou branou pozdravilo panovníci městské zastupitelstvo a odevzdalo jí klíče od městských bran, zatímco oddíl městských střelců vzdával čest zbraní

monstrátského semináře), oděnými do hanáckých krojů, předvedeny hanácké tance a sehrána hanácká zpěvohra, nejspíše dílo velehradského cisterciáka pátera Alana (Ignáce Plumlovského), nesoucí titul *Pargamotéka* (tj. pragmatická sankce), *to je Smlóva hanácká stranevá králové cere, veobrazena skrz štere podmistre, jakobe ministre k šterem koronám veslany, pro maló kratochvílo v mozece představená*. Po představení vystoupil houslista oblečený v hanáckém ženském kroji.

Rovněž 19. června 1748 si panovnice přivstala a již o šesté hodině ranní byla přítomna mši u hrobu „ctihodného otce“ Jana Sarkandra v kapli sv. Jeronýma v kostele Panny Marie na Předhradí, kolem desáté hodiny dopolední přihlížela panovnice přehlídce třetího ruského pluku u Chválkovic. („Augustissima hora 6 sacrum auditv ad Sepulchrum Ven. Patris Sarcandi. Circa 10 spectavit ad Gvalkowitv tertiam Solonnam Russorv.“) Další mši vyslechla na Svatém Kopečku, přičemž „pio osento (zbožným políbením)“ vyjádřila svou úctu svatokopeckému paládiu. Po obědě v biskupské rezidenci a rozloučení s městem, během něhož jezuitská kolej i univerzita účinkovaly stejným způsobem jako při uvítacím ceremoniálu, zamířil císařský konvoj zpět do Vídně. Císařská „Lustraiiss“ na Moravu však měla nešťastný následek – tělesné vyčerpání během cesty zřejmě způsobilo, že 17. září 1748 porodila Marie Terezie předčasně dítě ženského pohlaví, jemuž se dostalo jména Maria Karolína a jež ještě téhož dne zemřelo. Na paměť císařské návštěvy byl v Olomouci na opraveném radničním orloji umístěn královnin portrét.

Sama Marie Terezie zasáhla do organizace univerzitní výuky dekretem z 16. října 1747, jímž bylo studium na filozofických fakultách zkráceno z dosavadních tří let na dva roky (což uvítali studenti hodlající poté studovat medicínu či práva), náplň výuky se měla zbavit „spekulace“, tj. aristotelismu. Nauka o sylogismech se zachovala jako užitečná pro mediky a právníky, naproti tomu profesori matematiky byli nabádáni, aby nenutili šlechtice k disputacím z tohoto oboru a k experimentům; diktování učiva bylo označeno za ztrátu času. Omezení filozofického studia však bylo pouze formální, poněvadž byl zaveden povinný roční kurz světského a duchovního řečnictví, jenž byl v Olomouci zahájen roku 1748 „in presentia copiosissimorum (za nejhodnější účasti)“, roku 1760 byl však pro nedostatek zájmu mezi studenty zrušen.

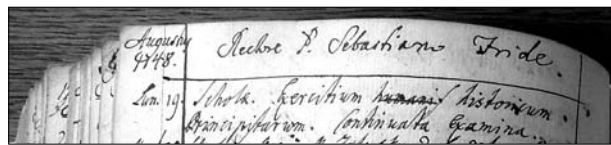
Z rektorského diariu P. Šebestiána Fridla uvedeme ještě zprávy o třech úmrtích. Dne 18. prosince 1746 se na univerzitě konalo obnovení přísahy profesorského sboru na Neposkvrněné početi Panny Marie, při němž chyběl pro nemoc první – „primarius“ – z celkem tří profesorů

práv, Jan Godefrid Schweikhart, zatímco ostatní profesori jurisprudence, „secundarius“ František Jan Heintz a Jan Antonín Sommer, požadovanou přísahu složili. K datu 23. ledna 1747 se dozvídáme, že onemocnělý profesor práv Jan Godefrid Schweikhart toho dne zemřel a že obsignací (zapečetění) pozůstalosti ve Schweikhartově bytě uskutečnili děkan a pedel filozofické fakulty, přičemž byl přítomen též zástupce notáře. Poněvadž krajský hejtman František Antonín Šubíř nebyl toho času v Olomouci, byla obsignace provedena bez krajského hejtmana, proti čemuž jeho zástupce neopomněl protestovat. Záznamy z 19. a 21. ledna 1748 informují o smrti olomouckého kapitulinho děkana Františka Mayerswalda a o zádušních obřadech za zesnulého s tím, že kapitulin děkan odkázal jezuitské koleji svou „elegantem bibliothecam“, skvělou knihovnu, jejíž cena byla odhadnuta na osm tisíc rýnských zlatých. (Podle jiného pramene obnášel Mayerswaldův dar na osm tisíc knih a 80 svazků rytin.)

Konečné záznam psané jinou rukou nežli dosavadní rukou rektorovou a datované 1. září 1748 zpravuje o těžkém onemocnění samého rektora P. Šebestiána Fridla: „Gravior infirmitas R. P. Rectoris et debilitas coepta. (Těžké onemocnění nejctihodnějšího otce rektora a počínající ochablost).“ Rektora poté zastupoval jakožto vicerektor P. Jan Roschmann (1702–1767), rodilý Vídeňan, doposud ministr (tzn. ekonom) koleje. Dne 27. září o sedmé hodině bylo páteru Fridlovi uděleno poslední pomazání, dne 29. září zemřel P. Filip Wolter (narozený roku 1707 v Löwenthalu v Hessensku) a následujícího dne po půlnoci nastoupila agonie u P. Šebestiána Fridla – při lůžku umírajícího byli přítomni páter spirituál, páter ministr, páter prokurátor a profesor hebrejštiny P. Jan Kandler. O čtvrté hodině ranní 30. září 1748 odsloužil páter prokurátor mši za rektora odcházejícího na věčnost a o půl sedmé ráno byla celebrována zádušní mše „pro nostro“, tj. pro členy jezuitské koleje. Mistřinu kléru, šlechtě a magistrátu byla doručena úmrtní oznámení a jízdní poslové se rozjeli se zprávou o rektorově úmrtí na kolejní statky v Čejkovicích u Hodonína, Bohdalovic u Vyškova, Rokytnici u Přerova a v Radikově u Olomouce, „unde rusticantes ad funus cras mane futurum omnes advocati (odkud byli všichni venkované povoláni k pohřbu na zítřejší ráno)“. V poledne se rozezněly všechny olomoucké zvony za pátera F. Woltera a o hodině čtvrté za rektora P. Š. Fridla, vyzvánělo se též náležitě ráno 1. října, kdy o hodině sedmé započaly exekvie pátera Woltera a o hodině deváté pátera Fridla. Podle rektorátního diariu popsal zevrubně průběh obou pohřbů páter ministr ve svém diariu, jež se však nedochovalo. Tělesné ostatky P. Filipa Woltera a P. Šebestiána Fridla spočinuly v kryptě jezuitského kostela Panny Marie Sněžné.

Prof. J. Fiala, CSC.

(Pokračování v ŽUP č. 10)

▲ Záznam v rektorském diariu P. Šebestiána Fridla, S.J., z 19. srpna 1748: „Augustus 1748. Rector P. Sebastianus Fridl. Lun. 19. Scholae. Exercitium humani principistarum. Continuat Examina. (Srpen 1748. Za rektora P. Šebestiána Fridla. Pondělí 19. Vyučování. Dějepisné cvičení principistů [tj. žáků první gymnaziální třídy]. Pokračováno ve zkouškách.“ Moravský zemský archiv v Brně, E 28 Jezuité Olomouc, sign. Knihy II/8, fol. 181r

(každý střelec měl na prsou postříbřeny nebo pozlacený štítek s obrazem Panny Marie Svatokopeké, zavěšený na červené stuze) a jeho praporečnick sklonil před císařskými mistry zvetšely prapor, údajně ukořistěný roku 1241 Jaroslavem ze Sternberka v boji s Taty. Úřadující purkmistr Petr Pavel Ignác Brauner podal Veličenstvům německé hlášení a kočáry pak projížděly jásařícím špalírem k biskupské rezidenci. Pozornost poutali dva jinoší oděni do antických tóg, kteří drželi štít, na němž se objímaly dvě postavy symbolizující „Právo“ a „Mírnost“, a zpodobující tak královnino heslo „Justitia et clementia“. Dvanáctero dívek přistoupilo ve vhodné chvíli k císařskému kočáru, aby ho zasypalo květy. Marie Terezie byla tuze potěšena, přesto však usmívajíc se podotkla: „Házejte, moje děťátka, jenom ne do očí!“

Na vítání císařských manželů se ovšem musela univerzita podílet – akademičti hodnostáři se shromáždili u Nové věže, odkud vytvořilo špalír podél školní budovy, kostela Panny Marie Sněžné a jezuitské koleje až k sousední kanovnícké rezidenci šest set uniformovaných studentů, z nichž většina měla „kokadas (!) in pileis (kokardy na kloboucích)“. Když se konvoj přiblížil, zazněly trubky a tympány a rektor Fridl pozdravil Veličenstva případnou orací – „ego salutationem dixi“, pochlubil se ve svém diariu. Zatímco panovnícký pár nocoval v biskupské rezidenci, ubytoval se zpovědník Marie Terezie „P. Kampmiller“ (spr. P. Ignác Müller, 1713–1782, rodák z Valtic) u svých řádových spolubratřích v jezuitské koleji.

Za časného rána následujícího dne vyslechla panovnice mši ve svatokopeckém chrámu, poté s manželem přehlížela ve vojenském táboře u Olšan poblíž Prostějova druhý pluk ruského vojska. Pozdní odpoledne strávil císařský pár v premonstrátském konventu na Hradisku, kde si v doprovodu opata Petra Pavla Václavíka prohlédl klášter a zůstal též na večeři. Císaři prý náramně chutnaly země, zatímco jeho chotě se spokojila s vodou, k níž přikusovala „Conventlabl“, krajic klášterního chleba. Poté byly pro potěšení Veličenstev úředníky kláštera, jejich manželkami, písaři a klášterními alumnými (chovanci pre-

Diskuse, názory, ohlasy

Děs a bída UP posedmé – Do třetice k akademickým titulům

Motto:

„Mezinárodní spolupráce sama o sobě není žádnou hodnotou, pokud nepřispívá ke kvalitě výzkumu.“
V. Novotný (absolvent PřF UP) v rozhovoru pro National Geographic v prosinci 2006

Z navrhovaných kritérií na udělování akademických titulů na PřF UP (ŽUP 17/č. 7, str. 7–8) vyplývá několik poměrně samozřejmých – leč v ČR některými lidmi špatně chápaných – pravd. Mít články nestačí. Mít IF články nestačí. Mít články s vysokým IF, které nikdo nečituje, nestačí. Je třeba ukázat, že uchazeč o titul je schopen dlouhodobé publikační činnosti na solidní kvalitativní (IF a citace) a kvantitativní (počet článků) úrovni, bude publikovat i v budoucnu a nebude dělat své instituci špatné jméno (tj. že jeho publikace nejsou výsledkem vyjimečného publikačního záchvatu, po němž přijde publikační kóma).

V umění se cení originály, kopie jsou bezcenné. Sebelepší kopie van Gogha je proti originálu mizivě hodnoty. Ve vědě je to právě tak. Na stupních vítězů stojí ti, kdo přijdou s originálními nápady; zopakovat už vymyšlené může každý a není divu, že o „plagiátorech“ nikdo vysoké mínění nemá. Tituly patří pouze lidem s tvůrčím myšlením, kteří svůj obor někam posunuli, nikoli těm, kteří se nezmohli na nic víc, než jen použít čí metody a myšlenky na stopadesátém modelovém úhlu, lokálně apod. Protože takové články občas vycházejí i v kvalitních časopisech, měli by
Dokončení na str. 8

Soupis rektorů olomouckého vysokého učení najdete na webových stránkách UP www.upol.cz v oddíle O univerzitě/Historie a současnost.

Děs a bída UP posedmé...

oponenti a členové komise věnovat pozornost i novosti práce, a ne jen splnění kvantitativních požadavků.

Je zcela evidentní, že rozmanité publikační praktiky v různých oborech, mezioborová variabilita v rozptylu IF a počtu časopisů, kde lze potenciálně publikovat atd., znemožňují paušální nastavení rozumných kritérií napříč obory. To však neznamená, že nelze nastavit minimální požadavky. Je např. mimo diskusi, že „vědec“ jakéhokoli přírodovědného oboru, který nebyl schopen publikovat ani jeden článek jako první (resp. jediný) autor v mezinárodním IF časopise, si nezaslouží žádný titul – tedy nejen doc. či prof., ale ani Ph.D. nebo RNDr. O pár písmenek před či za jménem samozřejmě nejde; jde o platový, profesní a společenský postup s tím spojený.

Splnění minimálního požadavku samozřejmě neznamená automatické přilepení titulu, což je bohužel velmi rozšířený blud. Snadno si dokážu představit uchazeče o titul docenta, který předloží třeba 50 publikací, třeba i všechny v IF časopisech, a přesto si titul nezaslouží – to např. tehdy, kdyby byly všechny články v časopise Biologia (nebo časopisu podobné třídy), nebo kdyby uchazeč nebyl na žádném článku prvním/jediným autorem. Nenulový IF časopis je podmínka nutná, nikoli dostačující. A kromě toho: „50 publikací se dá ve větším týmu udělat do 5 let, když je na publikaci vždy kolem 10 autorů a každý z nich napíše ročně jednu publikaci. To se to pak dělá kariérou. A za 10 let jsi „king“. Znáš takové „úspěšné“ vědce. Když se s nimi někdy baviš, máš pocit, že nerozumíš ničemu,“ slovy nejménovaného kolegy.

Jak uvádí přehled fakulturních kritérií z PŘF UK: „Hodnotí docenta a profesora jsou vědecko-pedagogické, a proto musí být stejný důraz kladen na vědeckopedagogické kvality uchazeče: lze přirovnat k habilitačním a proforským pracím na UP. Občas se totiž objeví mimořádně bystroduchý argument, že uchazeč o titul sice nepublikuje v dostatečné kvalitě a kvantitě, ale zato je vynikajícím pedagogem, a udělení titulu si tedy přesto zaslouží. Jak důmýslně. Představme si analogicky, jak by asi reagovala komise pro udělení medailí za trojboj na argument, že XY sice neumí plavat, ale zato výborně běhá a jezdí na kole, a měl by tedy být omedailován.“

Prof. vs prof. vs prof.

Stěží bude někdo pochybovat o tom, že profesor gymnaziální je něco docela jiného než profesor univerzitní – a to jak co se týče znalostí, tak společenského postavení (vše doporučí k přečtení článek M. Strnada v ŽUP 9, č. 10, 19. 11. 1999, s. 10). Totéž samozřejmě platí mezi profesorem z Harvardu a, abych nikoho neuzrázil, profesorem z nějaké obskurní balkánské či východoevropské zemičky.

Povolání „vědec“ je v ČR tradičně druhým (samozřejmě za „lékařem“) na žebříčku „Prestiž povolání“ (Tisková zpráva z 20. 10. 2006, Sociologický ústav AV ČR). „Učitel na vysoké škole“ je pak na třetím místě. Toto pořadí je logické: zatímco vědci poznání rozšiřují, učitelé jej pouze předávají. Dokážu si představit, že na některých fakultách, třeba pedagogických, by publikační produktivita na vysoké mezinárodní úrovni nebyla nutnou podmínkou udělení titulu doc. nebo prof. Pak by ovšem nebylo od věci odlišit prof. z PŘF, tedy titul, který by měl vysoce odlišit od špičkové mezinárodní úrovně práce daného nositele, od prof. z PdF, který by informoval o tom, že jde o pouhého učitele místního významu.

Ostatní kritéria

Samozřejmě netvrdím, že IF a citace jsou jediným měřítkem kvality vědecké práce. Významné jsou i kapitoly v knihách (samozřejmě ne českých), vědecké monografie (vydané prestižními zahraničními nakladatelstvími) nebo učebnice (zvláště ty vydané mimo Českou republiku).

Dokončení ze str. 7

Vysokou hodnotu může mít i neimpaktní článek – ale pouze je-li hojně citován (takové případy jsou sice zcela unikátní, avšak existují).

Mezi titulová kritéria by jistě neměla patřit jiná než čestná členství ve vědeckých společnostech (běžné členství se většinou získává za členské poplatky, ne za vědecké kvality). Pochybné je též kritérium monografie – jejich vydání totiž často platí autoři a v monografiích a knihách často končí z nouze práce, která „neprošla“ standardním recenzním řízením v časopisech. Taktéž počet a/nebo velikost grantů říkájící pramálo, neboť řada badatelů plytvá grantovými prostředky bez zdatelných výsledků – náš „stát platí špatné vědce“ (Hospodářské noviny, 24. 8. 2007). Přesto tyto neproduktivní pseudo-vědci dostávají opakovaně granty od GA ČR a jiných agentur – zda za tím stojí naivita a nekvalifikovanost komisí, nebo „vyšší zájem“ (protektce a nepotismus), raději nebudu ani hádat. Sám si nejvíc vážím badatelů, kteří dokážou produkovat fascinující výsledky s minimálními náklady. Ostatně o peníze „v první řadě skutečně nejde; jsou snad prostředkem, ale rozhodně nikoli cílem. Lidé musí být hodnoceni nikoli za svůj příspěvek na poli finančním, ale intelektuálním: za objev a dobrý nápad a za jeho sdělení ostatním.“ (T. Herben: Etuda k hodnocení vědecké práce. <http://www.natur.cuni.cz/~herben/index.html>).

Oproti tomu mezi kritérii zvolenými na PŘF UP postrádám to, co o vědecké erudici a pověsti vypovídá také – členství v redakčních radách prestižních odborných periodik a zvané přednášky na konferencích, univerzitách a vědeckých ústavech. Neměla by samozřejmě chybět činnost popularizační, která je morální povinností každého, kdo využívá prostředky daňových poplatníků.

Existuje jistě i řada dalších potenciálních kritérií, např. zahraniční pobyty a spolupráce. Ty však mají malou váhu, nevedou-li k publikovaným výsledkům. Pokud vedou, je potřebná informace obsažena už v počtu a kvalitě publikací a počet plus délka zahraničních pobytů pak už nemůže z principu poskytnout žádnou informaci navíc. Jak přesně poznamenal kolega K. Weidinger: „Publikující pečivál je přínosnější než nepišící světoběžník.“

I komise musejí mít zodpovědnost

Přísné požadavky by ovšem měly být kladeny i na členy komisí. Měla by být explicitně zakázána účast v komisích při hlasování pracovníků katedry nebo laboratoře, kde byla obhajovaná práce vypracována. Totéž se samozřejmě týká rodinných příslušníků. Dále by mělo být jasně uvedeno, že oponentské posudky musejí být vypracovány na zahraničním pracovišti, které samozřejmě nemá žádné pracovní či jiné vztahy s uchazečem (tedy žádní spoluautoři apod.). Situace, kdy titul díky nezodpovědné práci komisí dostanou lidé s minimálními vědeckými výsledky, je zcela neúnosná.

Navíc ani neexistují (nebo nejsou uplatňovány?) mechanismy, které by mohly vést k nápravě v případě neoprávněného udělení titulu. Je tedy nutné, aby byly navrženy a schváleny konkrétní a účinné právní mechanismy umožňující 1. odebrání chybně přidělených titulů a 2. penalizaci členů komisí, kteří často i opakovaně odsouhlasili přidělení titulů v řízeních, která neměla být ani zahájena. Samozřejmě ideálnějším řešením by byla prevence, tedy nastavení pravidel hry tak, aby nebylo možné podvádět, např. nechat „projít“ uchazeče, který vědecky neexistuje (tj. nenajdeme ho na Web of Science).

Arogantnímu přehlížení jak všeobecně uznávaných nepsaných názorů o tom, co to je kvalitní vědecká práce, tak schválených pravidel pro udělování titulů, které najdete v oficiálních materiálech každé univerzity, je třeba zamezit. Titulové komise vyrábějí problémy na desítky let dopředu – neschopné pracovníky, kteří budou blokovat svá místa vědecky výkonnějším potenciálním zaměstnancům a budou škodit i ve vjuce.

Doc. T. Grim, Katedra zoologie a Ornitologická laboratoř PŘF UP

9. LISTOPADU

Maraton čínskému filmu. Filmový maraton. FF UP (Křížkovského 8), U1.

6. pracovní konference III. interní kliniky. RCO.

RNDr. J. Ponec, CSc.: Digitální fotografie. Přednáška v rámci Týdne vědy v Olomouci, 16 hod. PŘF UP (tř. Svobody 26), zasedací místnost, 16 hod.

10. LISTOPADU

Eutanázie versus Paliativní medicína. VIII. bioetická konference MSKA Olomouc. Velký sál Arcibiskupského paláce, od 9 hod.

12. LISTOPADU

Dr. A. G. Smoljaninov (Institut speciální pedagogiky a psychologie v Kyjevě): **Nové metody psychologické korekce a komplexní rehabilitace osob s dětskou mozkovou obrnou, autismem a vícenásobným postižením, se zaměřením na neurokinezioterapii, hippoterapii a delfinoterapii.** PdF UP, aula, 11 hod.

12.–13. LISTOPADU

Ozvěny Festivalu Mezipatra 2007. UC UP, Filmový sál.

13. LISTOPADU

Hudba v Olomouci a na střední Moravě. Konference. UC UP, Posluchárna R. Smetany, od 8 hod.

Prof. H. Länger (TU Wien): Polynomial permutations on finite lattices with an antitone involution. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin. PŘF UP (Tomkova 40), posluchárna č. 301, 13 hod.

Prof. J. Kadrnožka, CSc.: Globální oteplování. Beseda. Arcidiecézní muzeum, Mozarteum, 17 hod.

13.–17. LISTOPADU

Festival Křížovatky Olomouc 2007. Multizánrový festival napříč středoevropskou kulturou. UC UP, Divadelní a Filmový sál.

13.–18. LISTOPADU

Výstava filmových plakátů Rainera Wernera Fassbindera. UC UP, Galerie Podkrovi.

14. LISTOPADU

Přednáškový večer Spolku lékařů v Olomouci. II. interní klinika FN a LF UP Olomouc. TÚ LF UP, 16 hod.

Mgr. M. Dančák, Ph.D. (PŘF UP): Flóra a vegetace Bornea. Přednáška. PŘF UP (Šlechtitelů 11), velký přednáškový sál, 16.30 hod.

GIS Day 2007. Popularizační přednášky pro střední školy. PŘF UP (tř. Svobody 26).

D. Puchnarová, hostem Klubu přátel výtvarného umění. Beseda. Muzeum umění, 17 hod.

14.–15. LISTOPADU

Prezentace vybraných diplomových prací z matematiky. PdF UP, Katedra matematiky, posluchárna P25, 14 hod.

Zaostřeno na rakouský film I. Filmová přehlídka. UC UP, Filmový sál.

14.–17. LISTOPADU

V. mezinárodní konference Pohyb a zdraví. FTK UP. (Další aktuální informace viz www.upol.cz)

-red-